

המכללה האקדמית ספיר, ע"ר

קוד אתיקה אקדמית לחברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי*

(פברואר 2012)

1. מהות

מסמך זה קובע קוד אתיקה אקדמית לחברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי במכללה האקדמית ספיר, ע"ר (להלן – "המכללה"), הכולל את חברי הסגל האקדמי הבכיר במינוי, מורים מן החוץ באקדמיה ומתרגלים (שיכונו להלן ביחד - "חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי"), ומגדיר את כללי האתיקה האקדמית החלים עליהם.

2. הוראות כלליות

- 2.1 כל הכתוב בקוד אתי זה בלשון זכר מתייחס גם ללשון נקבה, לפי העניין.
- 2.2 כל הכתוב בקוד אתי זה בלשון יחיד מתייחס גם ללשון רבים, לפי העניין, ולהיפך.
- 2.3 כותרות הסעיפים מיועדות לנוחיות ההתמצאות בלבד, אין בהן כדי להשפיע על תוכנם של הסעיפים ולא יסתמכו עליהן לצורכי פרשנות.

3. ערכי יסוד

- 3.1 המכללה גאה להדגים, לאורך השנים, כיצד באמצעות הנגשת השכלה הגבוהה, באזור הייחודי בו ממוקמת המכללה, ומתן הזדמנות נאותה, מצליחים הסטודנטים במכללה - רובם המכריע תושבי הדרום והנגב - בלימודים לתואר ראשון בחוגים השונים, הן בלימודי רוח וחברה והן במקצועות ההנדסה והטכנולוגיה.
- 3.2 המכללה פועלת על יסוד ההבנה, שרכישת השכלה אקדמית והשתתפות בפעילות אקדמית מהוות אמצעי לקידום חברתי וכלכלי. המכללה מקנה הזדמנות לרכישת השכלה גבוהה לאוכלוסיות נרחבות מקרב תושבי הפריפריה.
- 3.3 יחד עם האמור בסעיף 3.2 לעיל, המכללה מקפידה על איכות ומצוינות בהוראה, וקידום פעילות המחקר של חברי הסגל האקדמי הבכיר, במטרה לשפר ולהעשיר את הפעילות האקדמית במכללה, ואת הרמה האקדמית של חברי הסגל העוסקים במחקר, כמו גם את איכות הסטודנטים והבוגרים.
- 3.4 בנוסף לאתגר האקדמי שהיא מציבה לעצמה, המכללה רואה חשיבות רבה באתגר החברתי-קהילתי, שהיא מציבה לעצמה. מעורבותה של המכללה בחיי הקהילה ובקידום החברה באזור בו היא ממוקמת, מתבטאת במגוון מתרחב והולך של פעילויות שמטרתן הפיכת האזור כולו לקריה אקדמית משגשגת, הפועלת לצמצום פערים, מניעת אפליה ומתן הזדמנות שווה לכל - ללמוד, להתפתח ולהגיע להישגים.

* קוד האתיקה האקדמית נכתב בהשראת קוד אתיקה אקדמית של אוניברסיטת בן גוריון, בהתאם לאישור שניתן על ידי כותבו, דר' יצחק (יאני) נבו ועל ידי הנהלת האוניברסיטה, ועל כך נתונה להם התודה.

המכללה מאמינה שמי שעבר את כור ההיתוך האקדמי המיוחד, הקיים אצלה, וספג את "רוח ספיר", הינו בוגר המביא איתו, בצד התעודה האקדמית המגלמת את המוניטין של המכללה, גם יכולת לעשות דברים אחרת, רצון לשנות, וחשוב מכל - שאיפה להוביל ולהנהיג.

3.5 ערכי היסוד של המכללה מטילים על חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי חובות אתיות-מקצועיות מיוחדות. עליהם לגלם בהתנהגותם המקצועית את הערכים עליהם מושתתת המכללה. עליהם להקפיד על אמת ויושרה בהוראתם, במחקריהם, בהתנהלותם האדמיניסטרטיבית, בדיווחיהם ובפרסומיהם. עליהם לגלות פתיחות לביקורת ונכונות להעמיד עצמם באורה. עליהם לגלות את מידת הכבוד לזולת והסובלנות לתרבותו ולמוצאו השונה, הנדרשות לצורך ניהול חיי המכללה. עליהם להקפיד על שמירת החוק. עליהם להקפיד על שמירת זכויותיהם של תלמידיהם, מושאי מחקרם, מטופליהם ועוזריהם. עליהם לגלות מוסר עבודה ראוי המביא את משאבי המכללה המסורים לידיהם למיצוי מיטבי. עליהם לגלות נאמנות למכללה ומחויבות לערכיה.

4. תכליות יסוד

4.1 תכליות היסוד של המכללה הינן קידום הנגישות להשכלה אקדמית ומתן אפשרות הוגנת לרכישת השכלה אקדמית, כמו גם קידום תחומי המדע וההשכלה ופיתוח חיי התרבות, הרוח, היצירה והביקורת, בקרב חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי של המכללה ובקרב הקהילה והחברה במסגרתן היא פועלת. לקידום תכליות אלה פועלת המכללה ללא מטרת רווח. המכללה משרתת את ההשכלה, החקר והתרבות, ואיננה קיימת על מנת לשרת יעדים מסחריים או פוליטיים כלשהם, מועילים וטובים ככל שיהיו.

4.2 כדי לממש תכליות יסוד אלו מחויבת המכללה, כמו גם עובדיה, לכבד את האדם וזכויותיו ללא הבדל דת, לאום, גזע, מין, העדפה מינית, מוצא או דעה פוליטית. משטר פנימי של שוויון, מניעת אפליה וכיבוד זכויות האדם מהווה תנאי יסודי למימוש ערכיה ותכליותיה של המכללה. אפליה כלשהי בתוך המכללה, בקבלה ללימודים, לעבודה, לקידום וכיוצא באלה חותרת תחת הצורך להבטיח שכל דעה, השקפה או תיאוריה יזכו לביטוי ענייני ולחשיפה הוגנת לביקורת.

4.3 כדי לממש את תכליות היסוד כאמור לעיל, מחויבת המכללה להבטיח את החירות האקדמית של חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי ושל תלמידי המכללה. זכותו ואף חובתו של כל חבר סגל בסגל ההוראה והמחקר האקדמי (להלן – "חבר סגל") לחקור את כל הנראה לו כדורש מחקר, לפרסם את ממצאיו ולהעמידם לביקורת, ולהביע את דעתו הביקורתית על מחקריהם וממצאיהם של עמיתיו.

4.4 בנוסף לחירותם האקדמית נהנים חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי מכלל החירויות המוקנות לכל אזרח במדינת ישראל, בכפוף להוראות כל דין.

5. אתיקה אקדמית בהוראה

- 5.1 בהוראתם מחויבים חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי של המכללה ללמד את עקרונות הדיסציפלינה בה הם עוסקים, ואת התיאוריות והשיטות הנהוגים בה. במחקרם הם מחויבים במקוריות ובמקצועיות, על פי אמות המידה הנהוגות בתחומם המדעי, והמפורסמות בקודים האתיים הרשמיים הישראליים ו/או הבינלאומיים בתחומו הדיסציפלינארי (כגון כללי ה-APA).
- 5.2 על ההוראה במכללה להקנות לסטודנטים הבאים בשעריה את מיטב הידע האנושי שהצטבר במהלך דורות רבים של פעילות מדעית ומחקרית, ולהעניק להם הכשרה מדעית ומקצועית ברמות הגבוהות ביותר. תפקידי הוראה אלה אינם ניתנים למימוש מלא, אלא על ידי הדרכת הסטודנט בלמידה עצמית ובקריאה ביקורתית של החומרים העומדים לפניו. על ההוראה במכללה להעניק לסטודנט כלים לרכישה ולייצור עצמאיים של ידע. כדי להשיג יעדים אלה נדרשים חברי הסגל להקפיד על סטנדרטים מקצועיים של הערכת הישגי הסטודנטים, מתן ציונים, מתן המלצות לבוגרים וכיוצא באלה.
- 5.3 לימודים אקדמיים הם לימודים לתואר. התואר מהווה הסמכה במקצוע או בדיסציפלינה שנרכשו במהלך הלימודים, והוא מוענק על סמך הצלחה בלימודים לפי הדרישות הנקבעות על ידי המכללה ועל ידי המועצה להשכלה גבוהה. התואר האקדמי אינו תעודת סיום גרידא. סטודנט שאיננו עומד בדרישות הלימודים לא יוכל לקבל את התואר רק על בסיס השתתפותו בהם, או על בסיס תשלום שכר הלימוד.
- 5.4 ביחסי מרצה-תלמיד יקפיד חבר סגל ההוראה והמחקר האקדמי בכבוד הסטודנט, בשמירה על זכויותיו האזרחיות, בכיבוד החוק ובכיבוד האוטונומיה הרוחנית והאינטלקטואלית שלו. בניהול הקורס ינהג חבר הסגל כלפי כלל הסטודנטים ללא משוא פנים, ללא העדפה כלשהי או אפליה לרעה על בסיס של דת, לאום, גזע, עדה, מין, או כל הבדל לא-ענייני אחר. הכללים לדירוג הישגי הסטודנטים יהיו תמיד אחידים ושוויוניים.
- 5.5 חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי משמשים גם כמנחים של פרויקטים, סמינרים, או עבודות גמר. חובתו של מנחה היא ליצור תנאים אופטימאליים להצלחת הסטודנט במשימותיו. עליו לתרום את מיטב שיקול דעתו בקביעת נושא העבודה, יעדיה, ההיפותזה המוצעת בה, המתודולוגיה שבאמצעותה היא נבדקת והסיכויים לאישושה או להפרכתה במסגרת העבודה. על חבר סגל המשמש כמנחה להיות מעורב בכל שלבי העבודה, ולהיפגש עם הסטודנט בתדירות הולמת לשם ביקורת.
- 5.6 חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי רשאים להביע את דעותיהם הפוליטיות, המגדריות או הדתיות ללא הפרעה, ורשאים לפעול למימושן בדרכים חוקיות, אך מבלי לנצל למטרה זו את המשאבים שהמכללה מעמידה לרשותם לצרכי הוראה ומחקר.
- הבעת דעות פוליטיות, מגדריות או דתיות כאמור במסגרת פעילות ההוראה במכללה, יכולה להיעשות אך ורק כאשר היא מתחייבת מתכניה האקדמיים, וקיימת זיקה ברורה בינה לבין ההקשר (context) של פעילות ההוראה. הבעת דעות כאמור אסור

שתעשה באופן שיש בו כדי לפגוע בסטודנטים או להוות איום גלוי או סמוי עליהם; או באופן שיש בו כדי לכפות עליהם, באופן גלוי או סמוי, את דעותיו הפוליטיות, המגדריות או הדתיות של המרצה. מחובתם של חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי לאפשר בשיעוריהם פלורליזם וריבוי של דעות והשקפות.

6. אתיקה אקדמית במחקר

6.1 מחקר פירושו קידום הידע האנושי, בכל זמן נתון, מהמקום בו הוא מצוי לאופקים חדשים. מרכיב מהותי במחקר הוא שתוצאותיו הינן בלתי תלויות בדעתו המוקדמת של החוקר, במתודה בה נקט או בתיאוריה בה הוא מאמין.

6.2 חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי, העוסקים במחקר, יקפידו על יושרה בניהול מחקריהם, בדיווח עליהם ובפרסומם. בהקפדתו על אמינות מחקריו ופרסומיו משמש חבר סגל העוסק במחקר מופת לאחרים ודמות חיקוי לתלמידיו.

6.3 גניבה ספרותית (פלגיאט/פלאגיאריזם) חותרת תחת אושיות המחקר האקדמי. חבר סגל ההוראה והמחקר האקדמי במכללה לא יציג את רעיונותיהם ומחקריהם של אחרים כאילו היו שלו, לא ידווח על מחקר שלא בוצע בפועל כאילו בוצע ולא יטה ממצאי מחקר בשום צורה שהיא.

6.4 מחקר אקדמי כרוך לעתים בהפעלת תהליכים פיזיים, חברתיים, פסיכולוגיים או אחרים, המשפיעים עמוקות על הסביבה בה הם נערכים. תהליכים אלה מצדם כרוכים לעתים ביצירת סיכון לשלומם, בריאותם, רווחתם, סביבתם ולעתים אף חייהם של מעורבים ובלתי מעורבים. לא יתקיים במכללה מחקר שיש בו משום יצירת סיכון בלתי סביר לחיי אדם, או לשלומם ולבריאותם של מעורבים ובלתי-מעורבים. כאשר מדובר בסיכון סביר לא יתקיים מחקר אלא אם מלוא הסיכונים הובהרו למעורבים: חוקרים, סטודנטים או נחקרים, והם הסכימו בכתב לנטילתם, ולאחר שיתקבלו כל האישורים הדרושים לכך על פי כל דין ו/או מאת כל רשות מוסמכת ובכלל זה אישורה של ועדת האתיקה המחקרית המחלקתית או המכללתית. לא יתקיים במכללה מחקר באופן המנוגד ו/או שאינו תואם את הוראות הדין במדינת ישראל ו/או את הוראות הדין הבינלאומי.

7. אתיקה בפרסום מקצועי

7.1 המחקר המדעי והעבודה האקדמית הם פומביים. פומביות המחקר הינה מרכיב מהותי בכינון מעמדו האובייקטיבי של המחקר המדעי והאקדמי. ללא מרכיב הפומביות לא תתאפשר ביקורת מדעית או העמדה זו מול זו של תיאוריות מתחרות. על חבר הסגל העוסק במחקר לשאוף לפרסם את מחקריו באפיקי פרסום מדעיים ואקדמיים בתחומו הדיסציפלינארי.

7.2 מחובתם של חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי במכללה להקפיד ולשמור על יושרת הליכי הפרסום המדעי או האקדמי. חבר סגל המפרסם את תוצאות מחקריו מתחייב, כי מחקריו התבצע ביושר, ללא כזב או הסתרה, על פי המתודולוגיה המוצהרת בו, ללא עיוות או שיבוש נתונים. בפרסום מחקריו מתחייב חבר הסגל שככל שידיעתו מגעת

מחקרו אמת, תוצאותיו אמינות, ואין בו דבר העשוי להטעות את ציבור החוקרים או את הציבור הכללי.

7.3 חבר סגל לא יפרסם בשמו אלא מחקר שביצע בפועל, ואת אמיתותו ומהימנות תכניו הוא יכול לאשר בהתאם למיטב הבנתו המקצועית. חבר סגל לא יכריז על עצמו כמחברם של מאמר, ספר או הרצאה, אותם לא כתב בעצמו. חבר סגל לא יפרסם בשמו רעיונות או ממצאים של חוקר אחר, של סטודנט או של כל אדם אחר (אלא אם כן קיבל היתר לכך בהתאם לנהלים האקדמיים המקובלים).

8. אתיקה בניהול אקדמי

8.1 בביצוע תפקידיו הניהוליים יקפיד חבר הסגל על כיבוד אותם העקרונות המנחים אותו בפעילותו האקדמית: קבלת החלטות לטובת המכללה, על יסוד שיקולים ענייניים בלבד, פתיחות לביקורת, שיקול דעת עצמאי, חובת הנמקה מושכלת, הודאה בטעות כאשר זו מתרחשת, היעדר משוא פנים, כיבוד זכויות הזולת. בביצוע תפקיד ניהולי יפעל חבר הסגל מתוך ראיית כלל צרכי המכללה, ולא רק צרכי המחלקה או היחידה אליה הוא משתייך, ויקפיד על שקיפות, על דיווחי אמת ועל כיבוד החוק.

8.2 בהתנהלותם הפנים-מוסדית, חברי סגל ההוראה והמחקר האקדמי הינם עמיתים למקצוע ולמוסד. גם כאשר שוררים ביניהם חילוקי דעות מקצועיים או יריבות פנים-מוסדית חלה עליהם חובה לנהוג כבוד איש ברעהו.